

ÖDEME VE ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARI

Elektronik para ve ödeme kuruluşları sektöründe 2020 yıl sonunda 34 ödeme ve 21 elektronik para kuruluşu yer alırken, Haziran 2021 itibarıyla, 31 ödeme ve 26 elektronik para olacak şekilde 57 aktif kuruluş faaliyet göstermektedir. 6493 sayılı Kanun'da yapılan değişiklik ile ödeme ve elektronik para kuruluşlarının düzenlenmesi, lisanslanması ve denetlenmesi yetkisi 01.01.2020 tarihi itibarıyla TCMB'ye verilmiştir. 2020 yılında TCMB, bu kuruluşların 6493 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine uyup uymadıklarına ilişkin denetimlere başlamış ve 19 kuruluşu incelemiştir. 28 Haziran 2020 tarihinde Türkiye Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Birliği (TÖDEB)'nin kuruluşuna ilişkin karar, TCMB'nin önerisine istinaden Cumhurbaşkanlığı kararı ile 31169 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye'de halihazırda faaliyet gösteren ödeme ve elektronik para kuruluşlarının Birliğe üyelik başvuruları alınmış, 17.09.2020 tarihinde ilk Genel Kurul Toplantısı TCMB tarafından gerçekleştirilmiş ve Birliğin organları oluşturulmuştur. Yeni lisans alacak kuruluşların lisans alımından sonra en geç 1 ay içerisinde TÖDEB'e üye olması zorunludur.

TÖDEB kurulduğu andan itibaren sektöre hızla katkı sunmaya başlamıştır. Bu kapsamda; "Bireysel Müşteri Hakem Heyetine İlişkin Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik", "Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Mesleki Etik İlkeler", "Disiplin Yönetmeliği", "Meslek ve Diğer Komiteler Kuruluş ve Çalışmaları ile İlgili Usul ve Esasları" ve "Genel Sekreter ve Personel Atama ve İşe Alım Yönetmeliği" hazırlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmüş ve düzenleme tasarımları 19 Kasım 2020'de TCMB ile paylaşılmıştır. Bu çerçevede, 2021 yılında sektörün önünü açacak ve daha iyi düzenlenmesini sağlayacak mevzuat yapısının tamamlanması beklenmektedir. Ayrıca, TÖDEB'in basında çıkan açıklamalara göre önceliklerinden biri de sektördeki kadın çalışan ve yönetici sayısını artırmaktır. Bu tür çalışmaların, üye kuruluşların sosyal sorumluluk ve kurumsal yönetim anlayışlarını da geliştirmesi beklenmektedir.

Koronavirüs salgınından kaynaklı kısıtlamaların yeni müşteri edinimini zorlaştırması nedeniyle, finans sektöründe dijital onboarding önem kazanmıştır. Bu mekanizmanın ödeme ve elektronik para sektöründe de uygulanabilmesi için 6493 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmıştır. Söz konusu Kanun kapsamında sunulan finansal hizmetlere ilişkin sözleşme ilişkilerinin yazılı şeklin yanında uzaktan iletişim araçları vasıtasıyla da kurulabilmesinin hukuki zemini oluşturulmuştur. Dijital onboardingin ikincil düzenlemelere eklenmesi hususunda TCMB'nin çalışmaları devam etmektedir.

Dünya çapında nakitsiz yapılan işlem büyüklüğü, 2019 yılında %14,1 artarak 708,5 milyar adede ulaşmıştır. Söz konusu artışta Asya-Pasifik ülkeleri ön planda yer almış olup, bu ülkelerde artışa katkı yapan unsurlar; akıllı telefon penetrasyonundaki artış, e-ticaretteki büyüme, dijital cüzdan kullanımındaki artış ile yeni inovasyonlardır (özellikle mobil ve QR kodlu ödemeler). Orta Doğu ve Afrika ülkeleri, nakitsiz yapılan işlem büyüklüğünü %18,5 oranında büyütürken gelişmekte olan Asya'yı takip etmektedir. Türkiye'nin dahil edildiği Avrupa pazarında ise söz konusu işlem büyüklüğü Orta Doğu ve Afrika'nın ardından %12,2 büyüme kaydetmiştir. 2019 yılında Türkiye'de nakitsiz işlemler dahil olduğu Avrupa pazarının üzerinde, yaklaşık %14,0 büyüme göstermiştir.

2020 yılına koronavirüs pandemisi damga vurmuş ve Dünya çapında ödeme sistemleri dahil neredeyse her alan dijital ortama taşınmıştır. Hem hijyen hem de hız bakımından temassız ödeme teknolojileri ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda, ödeme ve elektronik para işlemleri de dahil olmak üzere nakitsiz işlem yapmaya olanak sağlayan alanlar büyük önem kazanmıştır. Henüz 2020 yılına ilişkin cari veriler bilinmemekle birlikte, küresel bazda nakitsiz yapılan işlem büyüklüğünün %8,1 artışla 766,1 milyar adet olacağı tahmin edilmektedir. Nakitsiz işlem büyüklüğünün 2023 yılına gelindiğinde 1,1 trilyon adede yükselmesi beklenmektedir.

Türkiye'de yerli kartların kullanımı ile yapılan yurt içi ve yurt dışı internet ödemelerinin işlem adedi, 2020 yılında %40,8 oranında artarak 956 milyon adede ulaşmıştır. 2021 yılının ilk çeyreği ile 2020 yılının aynı dönemi karşılaştırıldığında ise söz konusu internet ödemelerinin işlem adedinin %59,7 artarak 311 milyona ulaştığı görülmektedir. Pandemi ortamının, normalde birçok sektörü olumsuz etkilediği görülürken, kartlı ödemeler sektörünü temassız ödeme özelliği ve online alışverişlerin artması nedeniyle olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

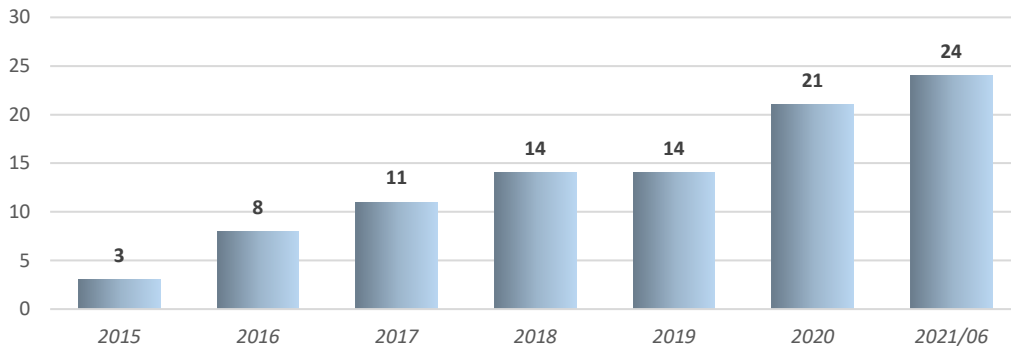
TÖDEB'in Dijital Finansal Kapsayıcılık Raporu'ndaki 2018 yılı verilerine göre, Türkiye'de bankacılık sistemi dışında

GÖSTERGELER

gerçekleşen ödeme işlemlerinin toplam tutarı 860 milyar dolar olup, ödeme alanında ciddi bir potansiyeli barındırmaktadır. Türkiye Bankalar Birliği'nin derlediği verilere göre, internet bankacılığı kanalıyla yapılan ödemelere ilişkin olarak Ocak ve Mart 2020 dönemleri arasında yapılan işlem hacmi 65 milyar TL'dir. 2019 yılının aynı döneminde ise söz konusu işlem hacmi 54 milyar TL olarak gerçekleşmiş ve 2020 yılında %20,4 artış göstermiştir. Ocak ve Mart 2021 döneminde ise internet bankacılığı kanallıyla yapılan ödemelere ilişkin işlem hacmi %35,4 oranında artarak 88 milyar TL'ye ulaşmıştır.

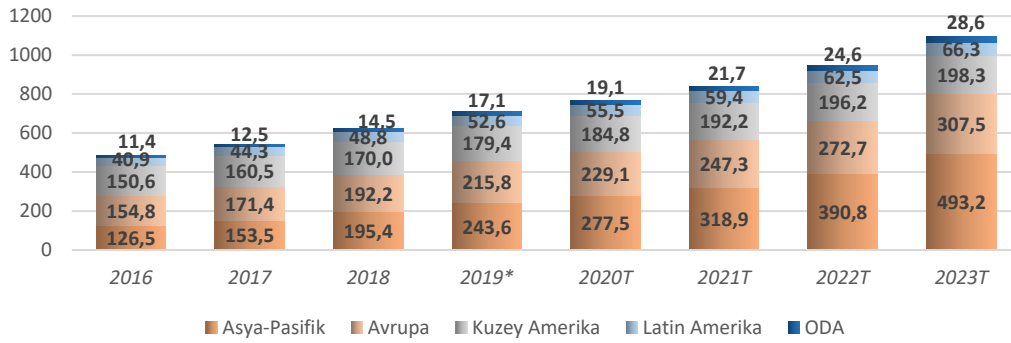
Sektöre ilişkin beklentimiz, 2021 yılında alt düzenlemelerin tanımlanmasıyla sektördeki ürün ve hizmetlerin öneminin daha da artması yönündedir. Ayrıca, TÖDEB'in kurulması ve TCMB ile MASAK denetimleri ile birlikte mevzuata uyumun ve Dünya çapında artan siber güvenlik tehditleri nedeniyle risk yönetiminin önem kazanacağı görüşünderiz.

Şekil 1- Lisans Alan Elektronik Para Şirketlerinin Sayısı

Kaynak: BDDK, TCMB

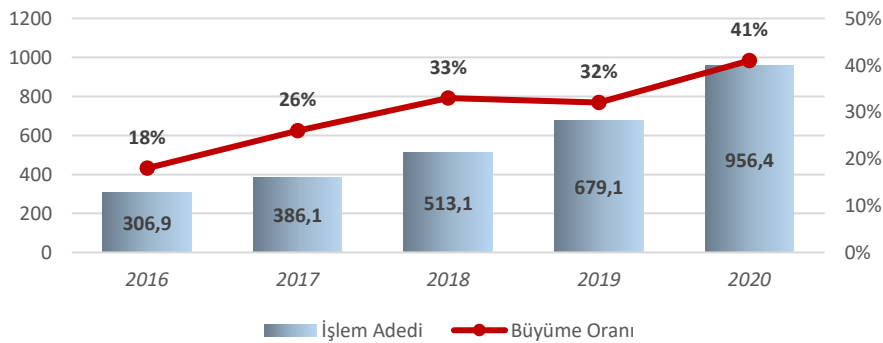
Şekil 2- Dünya Çapında Nakitsiz Yapılan İşlemlerin Adedi, Milyar Adet

ODA=Orta Doğu ve Afrika, T=Tahmini *2019 yılı nakitsiz yapılan işlem verileri, ilgili ülkelerin merkez bankalarından alınmıştır. Veri olmaması durumunda, tahmini rakamlar kullanılmıştır.

Kaynak: Capgemini Research Institute, "World Payments Report 2020"

Şekil 3- Türkiye'de İnternette Yapılan Kartlı Ödemelerin İşlem Adedi ve Büyüme Oranı

Kaynak: Bankalar arası Kart Merkezi

İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.

Esentepe Mah. Büyükdere Cad. Müselles Sok. Onur İş Merkezi No:1/2
Şişli / İSTANBUL

Tel: 0212 272 01 44

Fax: 0212 257 54 85

Sıla Mersin – Kredi Derecelendirme Uzmanı

sila@turkrating.com

Bu rapordaki bilgiler ve yorumlar, kamuya açık, güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan temin edilen bilgilerden derlenmiştir. Bununla beraber, bu raporda geçen bilgilerin kullanılması veya bu raporun yararlandığı kaynaklardaki hata ve eksikliklerden doğan bilgilerin kullanılması sonucunda yatırımcıların uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş. sorumlu tutulamaz. Bu raporlar hiçbir şekilde menkul kıymetlerin alımı veya satımı konusunda tavsiye olarak yorumlanmamalıdır. Kullanan ancak kendi bilgi, inisiyatif ve değerlendirmesi ile hareket edecektir.
